

ÉLŐ ERDÉLY EGYESÜLET

Mikola

HONISMERETI TANULMÁNY

Zaharia Gabriella Timea
Szatmárnémeti
Partiumi Keresztény Egyetem Nagyvárad

2014

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ	- 3 -
Mikola alapítása, földrajzi helyzete, a település fejlődése	- 3 -
Mikola gazdaságának és társadalmának fejlődése az új- és legújabb korban	- 9 -
Az 1863. évi mikolai tűzvész	- 11 -
A mikolai református egyházközség története	- 13 -
Mikola neves polgárai	- 18 -
1. Gellért Sándor életútja.....	- 18 -
2. Mándy Laura	- 20 -
Régi munkaszokások Mikolán	- 22 -
Házassági szokások	- 23 -
Bibliográfia.....	- 27 -
Föggelék	- 28 -
.....	- 29 -

BEVEZETŐ

A múlt ismerete szükséges a jövő építéséhez. Mikola kis túrháti település, amely okirattal bizonyíthatóan már a XIII. században létezett. Természetesen a falu világi és egyházi története szerves egységet alkotott, így megpróbáltam a fellelhető forrásokból egy olyan munkát összeállítani, amelyik mind a két oldalról megvilágítja a település múltját és jelenét. A dolgozatom tartalmazza az elődök munkájából és tevékenységéből megmaradt, fellelhető dokumentumokat és a jelen történéseit. A történelmi áttekintés jól mutatja, hogy a Mikolában, élők évszázadok óta nehéz sorsban osztoznak, a történelmi változások, beleértve a 1989. évi rendszerváltást is akár, Mikola lakosságát mindig rosszabb helyzetbe sodorta.

2007 után jelentős változás állt be a falu életébe: az Európai Unió pályázatok jelentős támogatást, változást hoztak a közösség életébe. Útjavítás, központi vízvezetés, az iskola bővítése, napközis óvoda építése - megannyi új befektetés, mely a lakosság életszínvonalát emeli, s mely, mint infrastruktúra, talán a továbbgondolható fejlesztés számára alapvető: hogy a munkavállalók és a potenciális új munkaadók egymásra találhassanak, életet, távlatot jelentő lépéseket lehessen megtenni ennek a közösségnek is.

A helytörténet munkamódszere alapján, az írásos források - kiadatlan levéltári anyagok és közölt források – felhasználásával, a helyi közösség életét alakító intézményekre összpontosítva építettem fel a jelen dolgozatot.

Mikola alapítása, földrajzi helyzete, a település fejlődése

A latinosan „Nichola”-ként emlegetett település nagyon régen lakott lehetett. 1216-ból már írásos emlék bizonyítja létezését - de joggal feltételezhető, hogy már jóval e dátum előtt, talán már a IX. században éltek itt orosz ajkú emberek. Ekkor minden valószínűség szerint a falu még csak abból a pár házból állott, melyet a település legmagasabb pontja, a mai református templom helyén épült kápolna köré építettek. A kápolnát Szent Miklós kisázsiai püspökről nevezték el, szlávosan, Mikolának (a Miklóst Mikolának hívják a ruszinok).¹

A falu nevét 1339-ben írják először mai alakjában Mikolának, 1348-ban pedig Mykulának² A névadásra két feltételezés is van: vagy a falu legrégebb, Szent Miklósról

¹ Széles András: *A Szatmári Tiszt. Traktus Ekklesiáinak históriája 1808*, Kiadja Királyhágómelléki Református Egyházkerület, 2006, 201 o.

² Várady József: *Királyhágómellék Református templomai*, I. Debrecen 2004, 470 o

elnevezett kápolnáról kapta a település a nevét, vagy pedig a család valamelyik Miklós nevű tagja után neveztetett el Mikolának.

Királyi adományozás folytán került a település a Mikola család birtokába. Bizonyíték erre II. András király (1205-1235), adománylevele, aki Merc comesnek (grófnak) vagy más néven Zothmar comesnek ajándékozta hű szolgálatának jutalmául³. Az adományozó oklevél keltezésének dátuma 1216, és magyar nyelvű fordítása így hangzik: *„A' Szentséges Szent Háromságnak, és oszolhatatlan egy Istenségnek nevében. András Istennek kegyelméből Magyar, Dalmát, Horváth, Ráma, Rác, Galicz és Ladamér Országoknak Királlya örökre A' királyi adakozásnak szokása azokat a' többiek felett Királyi adományokkal megtetézi, kiket ajánl az igazság, és a' kikért közben járul az ő hosszas szolgálattoknak hívsége, hogy az ő ivadékaik örvendezzenek hívségesebben, a' kik elejének betsülete, és munkássága ezekre utat nyitott. Tekintvén tehát sok és igen sok szolgálatit, a' mellyeket Merc Gróf, a' Zaphthárba lakó Németek helységéből nekünk fáradhatatlanul tett, az ő érdemeiért bizonyos Nichola nevezetű földet ő nékie, és ő általa az ő maradékinak örökös jussal adtuk bírattandót, melly földet tudni illik bizonyos asszonysággal, néhai Saul Gróf feleségével eltseréltük más földért, mellyet a' Chanádi várnak hatalmából kivévén a' nevezett özvegynek által adtuk, és ő a' mi reá állásunkból a' Zenthai Klastromnak ájtatosan ajándékozta, felől adván még 40 gyra (Mark) ezüstet, a' mellyet az előhozott Merc a' többször említett asszonyságnak fizetett a maga értékéből Váradon sokak előtt. Azon földnek birtokában tehát a' nevezett Merc Grófot, a' mi Perest.....öldönkJobeErdowdi Gróf által törvényesen bévezettettük, a' ki azon földet határ jelekkel el is határozta. Az első határ jel kezdődik nap keletről azon folyó víztől, melly Túrnak neveztetik, Raphael Gróf malma mellett, a' hol két nagy tölgy fák megjeleltettek, és ottan Kristóf Grófnak határit érvén jön egy tóhoz, mely Pischarusnak neveztetik, és annak a' közepén mégyenNagEgre felé, a' hol öszve ütközik Pothenaföldgyével, és onnét Rekezil végén a' Vasváre határral, onnét dél felé mendegélvén öszve ütközik a' Németek helységének határával a' régi híd mellett, a' honnét viszenEgre mellett a' Raphael Grófnak földgyéhez, a' hol az út mentibe egy nagy tölgy fa mellett két határ hányás hányatott. Onnét Berche felé tövisses bokrok között ballagván, megint Raphael Grófnak földgyével határoztatik, és ottan az EgreNicholai helységnek marad, a' honnét nap nyugatra fordulván, szomszédoztatik Kozma földgyével, éjszak felé pedig menvén Berchétől a' Terebes felé vivő útnak mentébe Tuberonak határával, a' még a' Hodus vizén által menvén a' Túr vizéhez viszen, a' hol tétetett határ hányás Craldos fa alatt és onnét vissza' fordul nap keletre a' nevezett Túr vizén, mellynek fele Nichola helységhez, más fele Bathar helységhez tartozandó, és úgy az első határ jellel egygyesül. Hogy pedig ezen törvényesen tétetett adományunk, és meg vételnek*

³ Várady József: Királyhágómellék Református templomai, I. Debrecen 2004, 470 o

bétellyesedése örökös erőt vegyen, és meg álljon sérthetetlenül, ezen Levelet a' mi képünknek petséttyével megerősítve többször említett Mercnekadánk bizonyságul.

*Adatott Tamás Mesternek Fejérvári Prépostnak, és a' Mi Királyi Udvari Kantzellárunknak keze által, Urunk megtestesülésétől 1216 Eszt. Tiszteletre méltó János Esztergomi, Tisztelendő Berthold Kalocsai Érsekek, KalánPéchi, Katapán Egri, Simon Váradi, Deső (Desider) Chanádi, Wilhelm Erdélyi, Péter Győri, Róbert Weszprémi, Jakab Váczi, István Zágrábi, Szentegyházakat szerentsésen kormányozván, Jula Nádor Ispány, Kousa Bán, Ypoche Vajda, Dienes Tárnok Mester, és Újvári Fő-Ispány lévén, Országlásunknak tizenkettődik Esztendőjében."*⁴

Az adománylevélből pontosan kitűnnek határjelei is. Szirmai Antal feljegyezte, hogy az említett jelek többnyire még megvoltak 1810-ben, s közli későbbi névváltozásukat is: Túr vize, Piskáros tava, Nagy Éger, Vasvári, Kis-Nemphthi, Szárazberek, Hodos vize, Bathár helysége, a Craldos fára vonatkozóan viszont három feltevést is közöl⁵. Ezek szerint az vagy Corylus - tehát mogyoró, vagy Cornus - som, vagy pedig Carpinus - vagyis tölgyfa lehetett.

Merc - Zothmár grófnak három fiáról tesz említést a krónika. Ezek a fiúk voltak: Micholay, Dezmér és Fylpy. Közülük Micholynak ismeretes az 1237-ben keletkezett végrendelete, melyben magát Zothmár gróf fiának nevezi és minden házait a hozzá tartozókkal amiket Kis-Symába bír „*minden ellent mondás nélkül, nem hit részébe, de hív, és jámbor fáradozásaiért...*”⁶

1246-ban már Mikolay Dezmér fiáról olvashatunk, aki IV. Béla király mellett esett el a Frigyes osztrák herceg elleni harcban a Lajta vizénél.

A Mikolay család maradt itt főbirtokos egészen a XIX. század közepéig, rajtuk kívül a XVII. századig csak a Báthoryak szereztek benne erőszakos foglalás útján egy részt, amit azonban 1500-ban vissza is adtak a Mikolayoknak.⁷

1406-ban területi vita volt Mikola és Kis-Nempheti városa között. A vitás kérdést rendezni Zsigmond király Kelemen Zágráb fő esperest és udvari al-kancellárt küldte. Vele tartott Ravasz Mihály, a nagyobb királyi kancelláriának jegyzője, valamint András Zathmár-Németi királyi városi bíró is. Nekikmutatta be Mikolay Domokos II. András adománylevelét a már

⁴ Szirmai Szirmay Antal: *Szathmár vármegye fekvése, története és polgári esmérete*, II. kötet, Buda, 1810, 287 o

⁵ Szirmai Szirmay Antal: *Szathmár vármegye fekvése, története és polgári esmérete*. Buda 1810, II. kötet 287 o

⁶ Uo., I. kötet, 4 o

⁷ Várady József: *Királyhágómellék Református templomai*, I. Debrecen 2004, 471 o

említett határjelekkel, amit azok el is fogadtak, azonban az ország szokása szerint Domokost hitletételre is kötelezték. Miután ő ennek eleget tett, Kelemen úr és Mihály mester a vitatott tulajdonú erdőt a Mikolayaknak ítélte oda.⁸

1456-ból származik V. László királynak (1444-57) az a levele,⁹ amelyben az áll, hogy nemes Mikolay Györgynek és Lászlónak a keresztény hit és a magyar haza védelmében a törökök ellen vívott vitéz és dicsőséges harcuk elismerése képben nemesi címet adományozott. A címer egy pajzson ezüst mezőben álló szarvast ábrázol, amint zöld ágat tart a szájában.

A Mikolay családi birtok 1528-ban I. Ferdinánd király adományával, a Bihar vármegyei Hódos helységgel és a Kováchi pusztával gyarapodott, majd 1536-ban Zápolya ajándékozta Mikolay Ferencnek Szárazberket és Simát.

Kétszer kapnak királyi megerősítést a birtokukra. Az első nova donatit I. Ferdinánd adta Mikolay Zsigmondnak 1563-ban,¹⁰ majd száz évvel később, 1664. augusztus 13-án I. Leopold erősítette meg Mikola Boldizsárt birtokában.¹¹

Közben II. Miksa megengedte nekik, hogy a Nagy Éger, Fertespataka, Halaaszeger, Sár és Nádas patak mocsáros helyeken töltést és hidakat építsenek, és azokon vámot szedjenek.

A következő bejegyzett időpont a helység krónikájában az 1717. esztendő. Ekkor ugyanis egy tatársereg végigpusztította Mikola vidékét, feldúlta a falut, s ezeket vitt e tájról fogságba. Maga Mikola György is a kezükbe kerül, feleségével, Witkay Erzsébettel, gyermekeikkel és több családtaggal együtt. Azonban a borsai szorosnál a tatárokat Bagossy László a tiszameléki nemesekkel szétverte, és a foglyokat kiszabadította. Megmenekülésük emlékére Mikolay György hálaadó írást helyezett el a mikolai templomban, amelyre az elraboltak nevei fel voltak jegyezve, valamint minden év augusztus 29-én külön templomi istentisztelet tartását rendelte el, s ezen a családtagok is a jobbágyok is mindig megjelentek. Ez a szertartás egy századig gyakorlatban volt, amikor is a Mikolay család önként megszűntette.¹²

A XIX. század elején a családi birtok tovább aprózódott. Mikolay György neve mellett már megtaláljuk a leányági rokonokat is, akik között megosztódott az örökség. Az 1810-es

⁸ Várady József: Királyhágómellék Református templomai, I. Debrecen 2004, 475 o

⁹ Várady József: Királyhágómellék Református templomai, I. Debrecen 2004, 475 o

¹⁰ Várady József: *Királyhágómellék Református templomai*, I. Debrecen 2004, 472 o

¹¹ Várady József: *Királyhágómellék Református templomai*, I. Debrecen 2004, 472 o

¹² Várady József, *Királyhágómellék református templomai*, I. kötet, Debrecen, 2004, 470 o

feljegyzések 11 ilyen családról tudnak:¹³a Szodoray, Mándy, Csanáldy, Szirmay, Baros, Szarvady, Császy, Bogdány, Kövér, Nagy és Pap családokról.

Jellemző a felaprózódás mértékére, hogy amíg az 1800-as évek elején a község területén csak öt nevezetesebb udvarház és 90 egész telek van, addig 1900-ban már 245 ház található itt¹⁴, s nagyobb birtokosai mellett, mint Galgóczy Jenőné, Müller János, Osztroviczky István, Buttykay László, Császy Antal, Kölcsei Antal, olyan neveket találunk mint a Babicsák, Bambach I.,II., Bauer, Berényi, Bogáti, Bogdán, Császy I., II., III., IV., Egedi, Ignác, Kádár, Kerekes, Klem, Kovács, Kölcsei I., II., Müller, Papp I., II., Strifler, Sülyös, Szatmári, Taar, Tóth, Weisz tanyák és erdők.

A község területét illetően eltérés van a Szirmai Antal, valamint a dr.Borovszky Samu¹⁵ által közölt adatok között. Előbbi 5277, utóbbi 6280 kataszter holdat említ.

Napjainkban a közepes községek kategóriájába tartozó Mikola - Szatmár megye északi részén terül el, a megyeszékhelytől mintegy 13 km távolságra. Innen a Sárerdőn keresztül aszfaltburkolatú modern közút (DN 19) vezet Mikolába. Ez a hajdan szatmári sikátornak is nevezett út kerék-agyat marasztaló feneketlen sártenger, volt egészen 1975-ig, amikor is lekövezték, majd két évvel később leaszfaltozták. A nehéz megközelíthetőség a talaj gazdag víztartalékainak volt köszönhető, amelyek esőzéskor a felszínre törtek, és nagy lápos részeket borítottak el vízzel, mocsarakat képezve. Ma az ezen a környéken működő mélyfuratú kutak látják el Szatmárnémeti felét jó minőségű ivóvízzel.

A település a régi Szatmár megye határközsége volt, területe egészen az ukrán határig nyúlik. Ukrajnán kívül szomszédos még:

- Halmi (Halmeu)
- Túrterebes (Turulung)
- Egri (Agris)
- Lázári (Lazuri) községekkel.

A 37,7 km-t kitevő közigazgatási egységet három falu alkotja:

- Mikola (Micula) – a község központja és névadója.
- Újmikola (Micula Nouă)

¹³ Várady József: *Királyhágómellék Református templomai*, I. Debrecen 2004, 473 o

¹⁴ Várady József: *Királyhágómellék Református templomai*, I. Debrecen 2004, 479 o

¹⁵ Dr. Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai: Szatmár vármegye*. Budapest 1906, 115 o

➤ Újberek (BercuNou)¹⁶

A két utóbbi település a második világháború után jött létre.

Újberek,¹⁷ mint ahogy a neve is sejteti, korábban egy másik faluhoz, Szárazberekhez tartozott. A kicsiny, kétszáznál valamivel, több lakossal rendelkező település halastavairól híres.

Újmikola¹⁸ a jelenleg majd 450 lelket számláló falu, kezdetben Mikola része volt, és csak az 50-es években vált önálló településsé.

Domborzati formáját tekintve a község egész területe síkság, sem felszíni, sem pedig földmélyi természeti kincsekkel nem rendelkezik. Közel fél évszázada volt ugyan egy gyógyhatású hévízfürdő a községben, de ezt később megszüntették.

A község egész úthálózata kb. 30 km-t tesz ki. De ebből csak a községet hosszában átszelő főút, illetve a Szatmárnémeti irányába haladó megyei út rendelkezik aszfaltburkolattal a többi csak kövezett.

Lakóházainak száma 1178. Iskolájának 30 osztályában 364 diák tanul. A 187 óvodáskorú gyermek a két működő óvodai létesítmény között oszlik meg. A tanügyi káderek száma 41, mind megfelelő szakképesítéssel.

A művelődést, kikapcsolódást könyvtár, kultúrház és sportpálya biztosítja. A helyi kulturális és néphagyományok, lassú feledésbe merülő kézműves mesterségek felkutatásában, felélesztésében és népszerűsítésében vállalt aktív szerepet az Ungvári Erzsébet által létrehozott *Hozomány Egyesület (Asociația Zestrea – Micula)*, mely már különböző országos versenyeken elért számos előkelő helyezéssel bizonyította, érdemes volt felkutatni az elődök örökségét.

A lakások mindegyikébe van villanyáram. A falu főutcájában már van vezetékes ivóvíz, és szennyvízhálózat.

A lakosság egészségügyi ellátását a helyi orvosi rendelőben tevékenykedő két orvos és egy, középfokú végzettséggel rendelkező betegápoló asszisztens biztosítja, de működik itt fogászat is, egy orvossal és egy fogtechnikussal, valamint egy állatorvosi rendelő is megfelelő képesítésű szakemberrel.

¹⁶Pop Monica, Gabriela Silaghi, Ioan Viman: *Județul Satu Mare. Ghid turistic, istoric, cultural*, Editura Solstițiu, Satu Mare, 2004, 92. o

¹⁷Pop Monica, Gabriela Silaghi, Ioan Viman: *Județul Satu Mare. Ghid turistic, istoric, cultural*, Editura Solstițiu, Satu Mare, 2004, 93. o

¹⁸Uo.

A település fejlesztése nem állt meg. 2009-ben a mikolai helyi tanács a lakosság támogatásával elérkezettnek látta az időt, hogy a régi kultúrotthon helyére egy európai uniós szabványnak megfelelő *Kulturális Turisztikai Központot* építsen.¹⁹ A korszerű építmény a régi alapokra épült. A szükséges pénzt a község egy pályázat révén nyerte meg a kormánytól. Mivel az Európai szabványok nagyon szigorúak ezért minden terme nagyon korszerű. Az épület egy kétszázhusz férőhelyes teremből, egy tanácsteremből két iroda helységből, négy vendégszobából és egy nagy konyhából áll. Az épület alkalmas kulturális rendezvények megtartására lakodalmak rendezésére, szórakozási hely a fiatalok számára és vendégek elszállásolására. 2011-ben átadásra került a Sportcsarnok. Az iskola felújítása, továbbá folyamatban van, az iskolapítésének bővítése s egy napközis óvoda felépítése.

Mikola gazdaságának és társadalmának fejlődése az új- és legújabb korban

Az itt lakók a legrégebbi időtől kezdve földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkoztak, bár termőföldje gyenge minőségű. Ezért is maradt a falun a gúnyos, de igen találó szólás: „Kenyeretlen Mikola, éhen hal ott a pulya.”²⁰

A falu nincstelenségének szomorú bizonyítéka az, hogy a reformációkor, az új hitre áttért - a különben igen vallásos lakosság - papjainak bérezésével valahogy mindig adós maradt. S biztosan nem azért nem fizettek, mert azok szolgálataival elégedetlenek voltak, hanem azért, mert egyszerűen nem volt miből. Ugyanis a Tractus Archívumaiban Mikoláról ilyen bejegyzéseket találunk: „Papot (...) nagyon dicsérének (...) és meg marasztanának”²¹ (1727), „...marasztatott 1733-ra is”,²² „marasztatott ez a Pap 1745-re is”²³, de a nevezett személyek nem nagyon akartak maradni, mert „az Matriculáris fizetést adni régolta nem szokták a Mikolaiak”, és egyéb járandóságok is megcsonkítottak. Így fordulhatott elő, hogy 90 esztendő alatt (1719-1809) 23 pap váltotta egymást Mikolában.²⁴

A XIX. századtól kezdve indult anyagi gyarapodásnak a falu, amikor is Szatmár fejlődésével párhuzamosan a környező falvak is kiemelkedtek elmaradottságukból. Az 1853-64-

¹⁹ Interjú: Kondics Zolán Mikolai Kulturális Turisztikai Központ Igazgatója, készítette: Zaharia Gabriella Tímea

²⁰ Régi népi szólás-mondás.

²¹ Széles András: *A Szatmári Tiszt. Traktus Ekklesiáinak históriája 1808*, Kiadja Királyhágómelléki Református Egyházkerület, 2006, 201 o

²² Uo., 202 o

²³ Uo., 203 o

²⁴ Széles András, i.m., 202-205 o

ben megépített vasútvonal egyrészt bekapcsolja Mikolát is az ország vérkeringésébe, másrészt pedig munkahelyet biztosít jó néhány személynek.

A település gazdasági fejlődéséhez jelentősen járult hozzá az itt munkába állított gőzmalom is, melynek olyan híre volt, hogy az egész Szamoshat idejárt lisztet őrölni és napraforgó olajat préselni.

A második világháború után a lakosság élete még szorosabban kötődik a közeli városhoz. Itt a mikolai munkaképes lakosság nagyobbik hányada talált magának egzisztenciát Szatmárnémeti valamelyik ipari egységében. De jelentős volt a kollektív gazdaságban foglalkoztatottak száma is.

Az 1989-es fordulat változást hozott ebben is: felbomlott a termelőszövetkezet, visszaadták a kollektivizáláskor a közösbe beadott földeket, s nagyon sokan úgy gondolták, visszatérnek őseik foglalkozásához, megpróbálják földműveléssel biztosítani családjuk számára a megélhetést. Így állt elő az a helyzet, hogy 2004-re a 1877 aktív munkaerőből mindössze 400 maradt az iparban, 13 a kereskedelembe, 7 a szolgáltatásban, 257 szabad foglalkozású, szemben azzal a 2200 személlyel, akik a mezőgazdaságot tekintik fő foglalkozásuknak. A valamikor szinte csak krumpliból, kukoricából és kalászos gabonából álló termékskála mellett megjelent a földieper és a fólia alatti zöldség termesztése is, melyet könnyedén lehetett értékesíteni Szatmárnémeti élelmiszerpiacain, s amely jóval nagyobb jövedelmezőséget biztosított az ezzel foglalkozóknak.

Ennek egyenes következménye lett a lakosság életszínvonalának emelkedése. Igaz, ehhez az is hozzájárult, hogy főleg a két csatolt, zömében románajkúak által lakott falu, Újmikola és Újberek fiataljai közül sokan keresték boldogságukat a határokon kívül. Hogy számításuk bevált, mi sem bizonyítja jobban mint az, hogy a községben megindult egy nagy építkezési hullám, s az egyszerű, igénytelen házakat egyre több helyen váltják fel az egyedi tervezésű, korszerű, valóban minden igényt kielégítő lakóépületek.

A község területén található Sárerdő és a Túr mente kitűnő kirándulási és szórakozási lehetőséget kínál, illetve kínálhatna az ide látogatóknak, de a faluturizmus itt még gyerekcipőben jár. Mivel a Túr folyó érinti a község területét, Mikola is csatlakozott az *EcoNaTur* kistérségi társuláshoz, melynek deklarált célja a Túr- menti természetvédelmi terület megóvása.

1810-ben, amikor nyomtatásra került Szirmai Szirmay Antalnak a Szatmár vármegye településeit bemutató könyve, még ezt olvashattuk benne: „Mikolában öt nevezetesebb udvarház és kilencven telek található”,²⁵ azonban nem közöl adatokat a lakosság számáról.

A csaknem száz évvel később, 1906-ban megjelent, Dr.Borovszky Samu által szerkesztett Szatmár vármegyét bemutató kötet már pontosan megjelöli a falu lakosainak számát is. Eszerint ekkor Mikolában 245 ház állt és ezekben 1715-en laktak.²⁶

Az 1863. évi mikolai tűzvész

1863 március 30.-án reggel 6 óra tájban tűz ütött ki és iszonyú szélvihar dühöngött.²⁷ Alig néhány óra alatt 224 épület 64 udvaron a tűz martalékává lett. Ekkor égett le a parókia melléképületeivel a kántor lakás az iskola és annak melléképületei is. 131 család maradt hajléktalanul.

A tűz a temetőtől indult ki és mindkét oldalon az összes épületet néhány óra alatt a Szatmári útig leégette. Kivételt képezett a templom, ami téglából épült és cseréptetővel volt fedve.

A község felső végét nem érintette a tűzvész, mert a tűz a Szatmár felé vezető út felé vette irányát, ott házak akkor még nem voltak.

Iszonyatos volt a szélvihar, hogy amikor a házi asszonyok az ünnepi kalácshoz elkészített lisztet menekítették, a szél kifújta a lisztet a dagasztó teknőből, az udvarokon levő deszkák és tűzifák recsegve, ropogva égtek el azonnal. Az asszonyok esztovátájukat a szatmári úton levő nagy Éger hídja alá rejtették el. Abban az időben az esztováta volt a legértékesebb bútor darab, mert ezen szőtték az összes alsó és felső ruhát valamint az ágyneműt, abroszokat sőt még a függönyöket is. A tűz keletkezésének igazi okát nem tudjuk. Egyházi jegyzőkönyvünk nem említi, három feltevés ismeretes, a mi szájhagyományként maradt fent:

1. Templomunk oldalán levő házsor végén a temető felől a falu irányába terjedt a tűz. Abban az időben Villám nevű földbirtokos lakott ott. Az ünnepre vendégségbe egy rokona

²⁵ Szirmai Szirmay Antal: Szatmár vármegye fekvése, története és polgári esmérete. Buda 1810, I. kötet, 286 o

²⁶ Dr. Borovszky Samu (szerk.): Magyarország vármegyéi és városai: Szatmár vármegye. Budapest 1906. 115 o

²⁷ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, A tűzvész

jött hozzá. A vendég kocsisa pipára akart gyújtani a kerítés mellett, de nem gyufával, hanem taplóval, amit csiholtak. Ettől a csiholástól valami módon a száraz fonott kerítés begyulladt és a tüzet a nagy szélvihar a templom irányába vitt. A tűz gyorsan terjedt, mert akkor még szalmafedeles házak voltak.

2. A második feltevés az, hogy a sárközi vásárról hazafelé menő mélytelekiekre reáesteledett Mikolában és megszálltak a temető melletti háznál. Ott abban az időben nyomtató szerű, *lóger* volt. A mélytelekiek tűzzel járván véletlenül meggyújtották a lóger a szél vitte a tüzet a templom felé úgy, hogy mindkét oldalon minden leégett. A mélytelekiek látván a bajt, mait csináltak elmenekültek. Az utánuk lovon nyargaló Mikolaiak nem tudták utolérni őket.

3. A harmadik feltevés az, hogy a biztosító társaságok ügynökei gyújtogattak, a tüzet nem házról házra gyújtogatták, az, hogy itt is ott is kigyulladtak házak úgy történhetett, hogy a meggyulladt szalmatetőről a szélvihar felkapta a csóvát és 10-10 méterre is repítette.

Egyházi jegyzőkönyvben megtalálható a következő bejegyzés: „Az egyházkerületi közgyűlésnek egy határozata, mely javasolja a tűz elleni biztosítást. 1859 június 26-án az egyházi gyűlés elfogadja a kerület javaslatát és a feladattal a gondnokot bízta meg. A gondnok a megbízást nem vállalja és lemond helyette Szekeres Mátyást választották meg gondnoknak. Ő azonban elmulasztotta teljesíteni a tűzbiztosítás megkötését. Szekeres még abban az évben lemond gondnoki megbízatásáról, helyette Bogdán Lőrincz lett a gondnok, de ő sem teljesítette az egyháztanács határozatát.”²⁸

Végül is a tűz kigyúlt és elhamvasztotta majdnem az egész falut. Vele az egyházi épületeket is anélkül, hogy biztosítva lett volna. Bogdán Lőrinczet viszont nem vonták felelősségre a mulasztásáért.

A tűzvész után két évre 1865 május 25.-én elhatározták az egyházi épületek biztosítását, az első Magyar Általános Biztosító Társulatnál.²⁹

A mikolai Református Egyházközség szomorú állapotát tükrözi az akkor lelkésznek, Szilágyi Józsefnek 1863 április 26.-án tartott bejegyzése: „A lelkésznek hajlékot tekintetes Szűcs Lajos adott ingyen, míg tekintetes Mikolay lakos adta a tanítóknak egy fél évre 12 váltó forintért adta ki az első szobáját. Az akkori helybeli földbirtokosok nagyon fősvények voltak, az ők portái inkább a felső végen voltak, amit akkor Ténsvégnak, vagyis a tekintetes végnek hívtak.

²⁸ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, A tűzvész

²⁹ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, A tűzvész

A tűzvész akkor ott nem pusztított. A Szinérvállaljáról Mikolába nősült Szűcs Lajos, aki Galgóczi Zsuzsánna férje volt, nemes szívvel és vallásos lélekkel rendelkezett. A tűzvész utáni első presbiteri gyűlésen Császy Bálint egyházi jegyző a következőket írta: Nem lehet a jegyzőkönyvet bezárni, mielőtt az egész egyház elengedhetetlen kötelességét nem teljesíti T. Szűcs Lajos úr könyörületos jószívűségét hálás elismeréssel jegyzi be. A lelkésznek hajlékot adott, fizette a harangozót segítette a károsultakat és más javakkal is elhalmozta az egyházat. Nemes tettei önmagukba hordják fényes jutalmukat és nem szorulnak, cifra köszönő szavakra ezért csak nyilvános elismerésünket fejezzük ki. Jutalmazza meg az ég Ura nemes tettét.”³⁰

A mikolai református egyházközség története

„Ez a harmadik templom” - mondta Oláh Sándor esperes 1948 augusztus 8.-án, a templom teljes generális javítása alkalmából hálaadó ünnepi prédikációjában, aki az egyháztörténeti kutatásokkal nagymértékben foglalkozott.³¹

Az első templom 1404 után épülhetett, amikor Mikolay Ferenc volt a kolozsmonostori apát kanonok.³²

A második templomépítés 1517, a reformáció megindulása lehetett, amikor Mikola népe szívébe fogadta a megtisztított vallást. Ezt a templomot 1660-ban Mikolay György felségével generálisan javította saját költségén, majd 1705-ben hasonló képen fia György is.³³

1814-ben a régi templom már omladozott, ekkor elhatározták az új templom építését.³⁴ 1827-ben fakitermeléssel és fuvarozással teremtettek anyagi alapot a templomépítéshez. Két évvel később a templomhoz szükséges 100 ezer téglakivettetését rendelték meg az egri Horváth Simonnál, aki 3 év múlva elkészítette a megrendelt mennyiséget. 1832-ben kezdték el bontani a régi dűledező falakat és letették az új templom alapjait.³⁵ 1847-ben tető került a templomra és a csonka tornyára.

³⁰ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, A tűzvész

³¹ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 3. o

³² Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 4. o

³³ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 5. o

³⁴ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 6. o

³⁵ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 7. o

A templom északkeleti-délnyugati tengelyben épült, az északkeleti homlokzati tornya 38 m magas. A belső része 9x23 méteres, 11 méter magas és 320 ülőhelyes. Ezután 10 évig állt a munka.

A nagy adakozó és az egyház sorsát szíven viselő Mikolai család elszegényedett birtokait új földes uraknak adták el, akik nagyon szűkkeblűek voltak az egyház iránt. A nép szegény volt és nehezen élt, sok üggyel, bajjal folytatódott az építkezés.

1858 június 14-én a templom padjainak faanyagát termelték ki. Két év múlva a templom ablakai készültek el, majd 1866-ban a dalárda elvállalta a karzat építését.³⁶

1863-ban leégett a parókia és 224 épület, de a templomban nem esett kár, ezután 11 évig megint szünetelt a templom építése.³⁷

Az építkezés elhúzódásának az oka a folytonosan zavargó egyház. A versengés előbb az egyház hívei között mutatkozott, majd a gondnok és a presbitérium között minden kicsinyes ellentéteken megindult versengés, mindenki egymás ellen határozott. A lelkész nem tudott vagy nem akart erélyes tapintattal fellépni, minek következtében ellene is megindult az elégtelenség, majd csere útján eltávozott.³⁸

Utódja békét, rendet akart az egyházban teremteni, de erélye ellenszenvet, szenvedélyessége elégedetlenséget váltott ki, mely még egy lelkészcserét váltott ki.³⁹

Az új lelkész el sem foglalhatta hivatalát, átköltözése után néhány nappal meghalt. Ekkor a lelkészválasztás pártoskodást váltott ki, a választás eredménye nemhogy megnyugtató lett volna, hanem nagyobb elégedetlenség forrása lett.⁴⁰

A belső vakolás 1890-re készült el. A templomot akkor padlózták le és bútorozták be.⁴¹ Az első festésre is ekkor került sor, téglaszínűre festették. Másodszor 1948-ban, harmadszor 1973-ban festették ki.

A templomba 1966-ban vezették be az elektromos áramot.⁴² Majd 2000-ben külső és belső generális javítás történt.

³⁶ *Mikolai Református Egyházközség Levéltára*, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 6. o

³⁷ Uo.

³⁸ Uo.

³⁹ *Mikolai Református Egyházközség Levéltára*, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 7. o

⁴⁰ Uo.

⁴¹ Uo.

⁴² *Mikolai Református Egyházközség Levéltára*, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 8. o

A templom tornya csak 1906-ban készült el. 74 évvel az építése után a torony első generális és általános festésére először 1959-ben majd 1974-ben majd 2000-ben került sor.

1906-ban a torony építéskor toronyórát is vásároltak, ami ritkaság volt abban az időben⁴³. A toronyórát Müller János Budapesti óra gyáros szerelte fel. Az óra több mint ezer koronába került, ami 80 mázsa búzának felelt meg. Az óra ma már nem működik.⁴⁴ (Függelék 1)

A mikolai református egyháznak négy harangja volt, melyből kettő ma is megvan:

1. 1657 –ben Eperjesen öntetett harangot Mikolay György és felesége Lisabon Erzsébet. A harang súlya 250 kg ez ma is megvan műemlék. A harang több érdekességgel is szolgál. Már az is figyelemre méltó, hogy a harang 2007-ben volt kereken 350 éves.(Függelék 2) Tehát 1657-ben öntötték. És azóta megszakítás nélkül működik. A harangot Georgius Wierd öntötte, aki a Wörthi-tó mellett fekvő Klagenfurtban, Karintia tartomány központjában született. A mi harangunk érdekessége az, hogy az eddig ismert adatok szerint ez a harang lehet a harangöntő mester utolsó munkája. A Mikolai család címere is szerepel a harang köpenyén, ahogyan az a megrendelő korában szokás volt. A családi címer egyik motívuma a magyar címerállatok egyik legrégebbike, a gímszarvas. A hun-magyar mondakör szerint ilyen szarvast, „a csodaszarvast” üzte Hunor és Magor. A szarvas szájában leveles tölgyfaág látható. A címerpajzsra később kerülhetett a kardot tartó kar, amelyet a családnak, a királyért és a hazáért véghezvitt hőstetteiért adományozhattak, a kor szokásainak megfelelően. A címert, annak viselője szemszögéből kell szemlélni, vagyis a heraldikában az oldalak felcserélődnek. Így akár az a sajátos magyarázat is a címerhez fűzhető, hogy a szarvas ugrási iránya nem más, mint őseink keletről nyugatra történő nagy lépése a honfoglaláskor. A címerpajzs határán túlnövő tölgyfaág pedig akár arra is utalhat, hogy nincs minden véglegesen lezárva. Mindig van új lehetőség, mindig van

kitörési pont, a reményt nem szabad soha feladni. A harang felirata: IN . HONOREM . DEI . FVDIT . ME GEORGIUS . WIERD . IN . EPPERIES. ANNO . DOMINI . 1 . 6 . 57 . . G . D . ANOR . MIKOLAI . . G . D. ANNA . OROSZI . . ET . VXOR .EIUS . EMERVNT . . A . D . VSVM . S . ECCLESIAE . . MIKOLAIENSIS . 1 . 6 . 57 .

2. 1788-ban a Bogdán család öntetett harangot melynek súlya kb. 50 kg lehetett ezt az első világháborúba elvitték hadi célokra.

3. 1906-ban Kis-Gelyőcön, Ung megyében vásároltak harangot melynek súlya 423 kg. A hangút. E harang történetéhez tartozik, hogy a harangöntő leküldte Mikolába azzal a céllal,

⁴³ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 8. o

⁴⁴ A Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Nt. Bántó Bálint feljegyzései, 9.o

hogy ha megtetszik, a hangja megveszik. Hangja megtetszett és meg is vásárolták. Ezt a harangot 1916-ban elrekvirálták háborús célokra.

4. 1957-ben a hívek közadakozásból Bukarestben harangot öntettek a Rascanu céggel. A háborús célokra elvitt hangokat a két világháború között szinte minden egyház pótolta Mikola nem. A harang nagyon jól sikerült pedig nem volt ezüst, hatalmas G hanga van, még a szomszéd községekben is lehet hallani a hangját. Összsúlya 966 kg a toronyban haragot csak úgy letett elhelyezni, hogy nem csak a toronyablakot kellett levenni, hanem a falat is ki kellett vágni, majd visszafalazni.

A mester előszeretettel díszítette harangjainak „vállát” (felső kerületét) gazdag frízekkel, amint ez a mikolai harangon is szépen látható. Különlegességnek számít az, amikor a harangöntő mester a harang koronáját emberarcúvá formálja. Kicsit szobrásznak is kell lennie ilyenkor. A mikolai harangon hat „koronás fő” nyaka tarja a harangtestet. (Függelék 3,4)

A templomban 1905-be Kerekes István Debreceni orgonamester készítet orgonát,⁴⁵ az orgona egy manuálós és négy oktávós pedálos volt. A réz pricipála sípokat összesen 27 darabot háborús célokra vittek el, az orgona azért még működött. 1947-ben új sípokat kapott, amikor generális javításokon esett át. A 8 regiszteres orgonát 1995-1998 között Andreas Zwingli svájci orgonaépítő újíttotta fel. (Függelék 5)

A templom úrasztalát 130 évvel ezelőtt Kölcsy Galgóczy Anna adományozta az eklézsiának.⁴⁶ Az úr asztalán elől faragott leveles ovális keretben, alul faragott szalag tetején ötágú korona van, felirata: „Kölcsy Galgóczy Anna, 1882.” Egy régi harangjának ez volt a felirata: „Inhonorem Dei pro ecclesireformataMikolainensi Barbara et Michael Bogdán et JosephusSzodoraierunt de eadem 1778.”⁴⁷ (Függelék 6)

Mivel az egyházművészet kialakulását és fejlődését befolyásolta a reformáció az átalakítót istentiszteleti hely és rendtartás, a kép és szobor nélküli templomokban másképpen szolgálták ki a Jézus Krisztus álltak rendelt két *szákrámentumot*: a keresztséget és az úrvacsorát. Oltár helyett asztal kellett, hogy azt az úrvacsorázó gyülekezet körül állhassa, nagyobb tányér tál, nagyobb kehely, vagy pohár kellett, mert a szent jegyeket, a kenyeret mindenki vette és ette a bort mindenki itta. A kereszteléshez nem kellett bronz vagy márvány medence elég lett egy kancsó és egy tál.

⁴⁵ *Mikolai Református Egyházközség Levéltára*, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 8. o

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ *Mikolai Református Egyházközség Levéltára*, Bántó Bálint lelkész hagyatéka, 9. o

Megindult tehát az úrasztali edények adományozása. A kegyes hívek adományokat vittek a templomba. Az adományozók seregében ott találjuk a református társadalom minden rétegét. A római templomok szent edényeivel szemben a református templomok Úr asztalai edényei, keresztelői készletei bármilyen anyagból: aranyból, ezüsből, ónból, cserépből, üvegből, sőt még fából is készülhettek. Lényeges dolog, hogy ezeket az úrasztalai edényeket túlnyomó többségükben reformtus ötvösök készítették Debrecenben. A debreceni mesterek késő reneszánsz stílusú kannái kelyhei fogalommal váltak a magyar ötvösségben.

A mikolai reformtus egyház tulajdonában található kelyhek közül megemlíteném:

- 1580 körüli időből való ezüst kelyhet, mely arannyal van futtatva D.Dr. Ilyés Endre debreceni lelkész tanár 1942-ben ezt állapította meg Mikolay István ajándékozta súlya 0,3 kg magassága 21 cm a szájának átmérője 17 cm. Tulajdonképpen a következő felírás van a kehely szájánál a külső részen: HOC. POCV.VN.NIUSUM.SACRUM.DEDICAT.GENEROSUS.STOPI HAUS MIKOLAY ECCLESIAE EIUSDEM.(Függelék 8,9)

- Fából készült kehely juharfa színében súlya 0,18 kg, magassága 23 cm átmérője a szájánál 8 cm. Ezt a kelyhet Mikolay György készítette, amikor az 1717-es tatárbetörés (Mikolában) után a Borsai szorosban kiszabadították családjával együtt.(Függelék 10)

- Rézből készült ezüsttel futtatott kehely magassága 26 cm, szája átmérője 18 cm. Bodoki Lajos ajándékozta 1895-ben az ezüst lekopott és maradt a réz. Használton kívül van.

- Üveg talpas pohár magassága 10 cm, belül fehér kívül sárga színű, úrtartalma 2 dl betegek úrvacsoráztatására használják.

- Fuhrmann Károly kolozsvári ötvösművész alkotása 1970-ben magassága 23 cm talpa nagyobb, mint a szája a kehely felső részén a szájánál a következő Bibliai ige van: „E pohár amaz újtestamentum az én vérem által”1. Kor.11:25. A kehely mezejében három motívum van az első motívuma felkelő nap rávilágít a hegy tövében csörgedező forrásra, alatt ez az ige olvasható élet vizének forrása a másik motívum szőlőfürt egy egy levéllel alatta félkörben ez az ige van: „Én vagyok az igazi szőlőtő”, a harmadik motívum leterített asztalon egy kehely a nagy kehely kicsinyített mása. Alatta félkörben ez olvasható, ez az én vérem.⁴⁸

Úrvacsorai kenyérosztó tálak:

⁴⁸ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka,9. o

- Ónból készült hamuszürke kerek tál, súlya 0,4 kg átmérője 21 cm a tálon nincs sem évszám sem név, csak következtetni lehet, hogy az 1700-as évekbe a Mikolay család adományozta.⁴⁹

- Különleges ezüsből készült kerek tál 1774-ből súlya 29 dkg, átmérője 19 cm. Különlegessége az, hogy a tál lapján illetve a szélén sorban a 12 apostol dombormű egész alakja megnevezve látható. Adományozta Mikolay Mihály.⁵⁰ (Függelék 11)

- 1935-ből való ezüst tál, a tál közepén kettévágott dombormű kenyér van, mellette három darabka hosszúkás úrvacsorakenyér. Ezt körülveszi a kenyér szereztetési ígéje: „Vegyétek, egyétek ez az én testem, amely érettetek megtöretett ”, a tál szélét nagyon szép girland veszi, körül a hátlapján a következő bevésés van: „Bántó Bálint lelkipásztor adománya helybeli szolgálatának 35. évében 1975”.⁵¹

Úrvacsorai kanna: Ónból készült boros kanna, fedővel. Mikolai család ajándéka. A kannán nagy ábrázolású öreg férfi alakja van. Haja bozontos és nagy szakállú. Vállán egy hegyes szigony. Mindez belevésve talpa alatt a körben 1709- es évszám látható körülötte ez olvasható „az mikolai ecclesiahoz való.”⁵² (Függelék 12)

Mikola neves polgárai

1. Gellért Sándor életútja

Szatmár vidéke irodalomtörténeti térképéről nem hiányozhat Gellért Sándor neve, akinek életműve egyet jelent a szülőföldhöz való ragaszkodással, 1916. december 11-én született Debrecenben. Gellért Sándor középiskolai tanulmányait a Szatmári Református Gimnáziumban végezte 1927-ben. Magyar szakos tanári képesítést a Bolyai Tudományegyetemen szerzett. Életútja Mikolához kötődik. Társadalmi mélypontról indult, édesanyja szegény sorsú parasztleány, nem tudja felnevelni, s egy falusi tanító Gellért Gyula veszi gondjaiba - így került Dabolcra.

Családfám

Nem ismertem az anyám,

sose láttam az apám.

Kötés nélkül, szabadon,

⁴⁹ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka,9. o

⁵⁰ Uo.

⁵¹ Mikolai Református Egyházközség Levéltára, Bántó Bálint lelkész hagyatéka,10. o

⁵² Uo.

ahogy adta alkalom,
érték egymást a szemből –
lettem én szerelemből.
Arra járt egy áldott jó
köbölkúti tanító,
a fiának vett engem,
árva így hát nem lettem.
Holmi okmány maradt rám:
cseléd lány volt az anyám.

Az akkori paraszti, „östehetségek” útját járta. 1945- től a szatmári polgári iskolában tanított, 1948- től nyugdíjazásáig - 1977- ig - Mikolában magyar szakos tanár.

Költői indulása egybeesik a népi írók mozgalmának utolsó hullámával. Verseit 1940-től a *Magyar Út* című budapesti irodalmi hetilap közli. Első verses könyve *A bál udvarában* címet kapta. Ezt követi a *Halálra táncoltatott lányok* című kötet. A második világháború szörnyű élményei ihlették *A magyarok háborúja* című, 24 énekből álló eposzt.

Egyes verseit az *Utunk* és az *Igaz Szó* közölte: *Bodor Péter kútja* (1955), *Angyal Bandi nyomán* (1957) című kötetei egyszerű szerkesztésű verseket ölelnek fel. Költészetének további sorsa is bűvópataksors: miközben olykor-olykor az irodalmi lapokban is jelentkezik, fiókjában egyre szaporodnak a versek, sőt verseskötetek: *A magyar Kalevala énekei*, *Levelek Gyulu fiamhoz*, *Az aranyos búzaszemek*. Prózai írásai is jelennek meg: *Mikola története*, *Karácsony Sándor szekerében* - melyben debreceni diákélményeit dolgozza fel -, *Az én kertem pónyikalmái* - tanárkodásának tapasztalatait összefoglaló emlékirata.

Gellért Sándor, az egyetemes magyarság krónikása, pergőtűzben élte le életét, de megénekelte különös csengésű verseiben a falu apraját-nagyját. Feleségével és gyermekeivel élte le életét Mikolában, elismerés nélkül. Csak kevesek tudtak kivételes költői írói tehetségéről, de a beavatottak értékelték, s tanárként diákjai rajongtak érte. Ő az a költő volt, akinek az élete az *ars poeticája* volt. Közönsége, tisztelői már életében is voltak, de csak a költő halála után figyeltek fel igazán művészetére.

A Gellért Sándor versek értelmezését és befogadását nehezíti a különös rímkezelés, ellentétes értelmű magyar szavak összecsengése, amelyek nagyon is összetartoznak, ha egy kicsit jobban belenézünk a jelentésükbe.

Megszállottan vallotta, hogy a XX. században akkor válik a nyelv titka világosabbá, ha többet foglalkozunk a gyökerekkel, a rokon népek nyelveinek a varázsával.

Haláláig Mikolában élt. Halála után a *Mikolai Általános Iskola felvette nevét* iránta érzett tiszteletből, és hálából. Az iskola falán megtekinthető a róla készült emléktábla, melyet minden évben koszorúzással és megszenteléssel illetnek. Több helyen áll még róla készült emléktábla. A költő, író földi maradványait a szatmári Vasút melletti Református temetőben állított síremlék őrzi. A tisztelői felkeresik, megkoszorúzzák és az évente megrendezésre kerülő nevével fényjelzett vers és prózamondó verseny résztvevői emlékműsorral tisztelegnek előtte.

2. Mándy Laura

1904 február 18.-án, az Arad megyei Glogovácon született. Édesanyja Ottilia. Apja Béla, vasúti főtisztviselőként a Szatmár megyei Mikolába került áthelyezésre. Így aztán ezt a települést tartotta szülő falujának.⁵³

Hét éves korában a mikolai református felekezeti iskolába íratják be, ahol a első osztályt Vác tanító úr tanította. IV. osztályban Fejér tanító úr elé járt. V. osztálytól a Szatmárnémeti Református Gimnázium diákja. Tanulmányait Nagybányán folytatta a híres festőiskolában.

Képességei, amelyek a szívós munka eredményeképpen lépésről-lépésre haladva teljesedtek ki, a lírai szépségű természet-részletek, intim emberi hangulatok, érzések szuggesztíverejű ábrázolásában jutottak leginkább érvényre. Életében, művészetében rövid, de gyökeres változást hozó esemény volt megismerkedése, majd 1929-ben kötött házassága Nagy Oszkár festőművésszel, akinek festészete elemi erővel hatott rá. Mint házastársak együtt dolgoztak Nagybányán és Felsőbányán.

A kritikusokat különösen figurális kompozíciói ragadták meg. Két legjelentősebb festménye e korszakából a "Falusi kislány" és "Paraszt csendélet".

1935-ben, szülei halála után elhagyta Nagybányát és tanítói állást vállalt. Előbb Kapnikbányán, majd véglegesen Szatmárnémetiben telepedett le. Tizenöt év szünet után nyúlt ismét az ecsethez, de kései alkotói periódusa már csak vékony szállal kötődött a Nagybányai Művésztelep szellemiségéhez.⁵⁴

⁵³ Schaffer András: *A természet parancsára festettem. Mándy Laura festőművész visszaemlékezéseiből*, Szatmárnémeti, 2004, 5. o

⁵⁴ Schaffer András: *A természet parancsára festettem. Mándy Laura festőművész visszaemlékezéseiből*, Szatmárnémeti, 2004, 8. o

Egy műve a Magyar Nemzeti Galériában, több képe a Soproni Múzeumban, valamint erdélyi és külföldi magángyűjteményekben találtak otthonra. 1993-ban meghalt, temetése Mikolán volt.⁵⁵

Egyházi ünnepek, vallásos és népi szokások Mikolán

A mikolaiak mindig nagyon vallásosak voltak. Ugyanakkor a vallásos ünnepek az ismerkedésre, udvarlásra is alkalmat nyújtottak a falu fiataljai számára.

Az ünnepek közül a *karácsonyt* tartották a legnagyobbinak. Már hetekkel előtte készültek a kétnapos ünnepre sütéssel, főzéssel, takarítással és a ház körüli teendők elvégzésével. Elsősorban a gyerekek és a fiatalok várták a gazdag élményeket nyújtó napokat.⁵⁶

Az ünnep előtti nagyhéten *kántáló* csoportok alakultak a gyermekekből és a legényekből. Jellemző az ifjúság korcsoportok szerinti szerveződése. Mindenki a vele egykorúak csoportjában érzi jól magát. Karácsony szombatján kerül sor a kántálásra. A gyerekek sötétedéskor, 6 óra után, míg az ifjak 9 óra után indulnak el „Istent dicsérni”, ahogyan szokták mondani, amikor bekérezkednek valamelyik házba. A kántálás fizetsége régen főleg dió és alma volt a gyermekeknél, de ma már kizárólagosan pénzt adnak. A fiatal legényeket terített asztal várta, 10-15 percig maradtak, aztán mentek tovább. A nős emberek is kántáltak, rokonaikat, barátaikat tisztelték meg vele. A vallási felekezeteknek is vannak mind a mai napig kántáló csoportjaik, ők az egyház javára gyűjtenek pénzadományokat. Sajnos ez az igen szép szokás egyre inkább a múlté kezd lenni, amíg 10-20 évvel ezelőtt még egymást érték a csillaggal, betlehemmel járó, a bibliai karácsonyi eseményeket előadó csoportok, addig ma már csak elvétve találkozhatunk velük.

A másik nagy vallásos ünnep a *húsvét*, amely szintén két napig tart. A húsvét legfontosabb kelléke a tojás, melyet előző nap festenek meg. Hagyományosan a hagyma héjával pirosították, ma pedig már inkább a különböző színű tojásfestékeket használják erre a célra. A XX. század elején a húsvéti locsolkodás abból állt, hogy a legények a lányokat a kútnál a vödörből öntözték meg. Annál érdekesebb volt az öntözés, minél lucskosabbak lettek a tiltakozó,

⁵⁵Schaffer András: *A természet parancsára festettem. Mándy Laura festőművész visszaemlékezéseiből*, Szatmárnémeti, 2004, 9. o

⁵⁶Benedekfalvi Luby Margit: *A paraszt élet rendje. Népi szokások, illendő magatartás, babonák Szatmár vármegyében*, Budapest 1935. 20. o

visongató lányok. A 30-as évektől kezdve⁵⁷ a kútvízet illatos szappanos víz váltotta fel, de ezt is fokozatosan kiszorította az üzletekből vásárolt kölnivíz, illetve parfüm. A locsolkodás bére a fiúcskáknál egy pár hímes tojás, az ifjaknak pedig virág volt, amit a lányok a fiúk kabátjára tűztek fel.

Régi munkaszokások Mikolán

Ma a piacgazdaság korában annyira természetesnek tűnik, hogyha bármire szükségünk van, csak be kell mennünk valamelyik üzletbe, s mindent megvásárolhatunk. Nem így volt ez még néhány évtizede, hiszen a szintetikus anyagok gyártása – ami nélkül ma elképzelhetetlen lenne ma az ipari termelés – még gyermekcipőben járt, ezért a falusi ember öltözetének nagy részét saját maga állította elő az alapanyagtól kezdve a késztermékig bezárólag.

Becsben tartották, és nagy területen termesztették a *kendert*,⁵⁸ mert ez szolgált alapanyagául a vászoningnek, nadrágnak, a kendőnek, a lepedőnek vagy az asztalterítőnek. Népi bölcsesség szerint május első tíz napjában kellett végezni a vetést, hogy el ne verje a pünkösdi jég vagy a víz.

A felnőttek és a fiatalok számára a betakarítás után következett a munkával egybekötött szórakozás. *Mária-nap* táján, augusztus 15 – 20 között végezték a családok kalákában a *kender-nyüvést*,⁵⁹ ami abból állt, hogy a növényt gyökerestől kitépték, róla a földet leverték, és kévébe kötötték. Másnap kezdődött a kenderáztatás a Túr holtágában, ami legalább két hétig tartott, egészen addig, amíg a kender megfelelő puhaságú nem lett. Ezt követte a kender mosása és szárítása, vagy ahogyan ezt a munkafázist nevezték, a „kiköltése”. Miután már eléggé porlott a pozdorjája, munkába álltak a kendertörő eszközök, hogy a külső héjától megszabadítsák a kender szálait.

A dörzsölés volt a következő mozzanat: a nők lábukkal addig dörzsölték a bebunkózott kenderfejeket, amíg azok egészen megpuhultak. A kidörzsölt szöszöt áttilolták, vagyis áthúzták a vasgerebenen, hogy a rostok szétváljanak egymástól, majd „vasecsettel” addig fésülték, amíg a nem arra való szösz ki nem szedték.

⁵⁷Benedekfalvi Luby Margit: A paraszt élet rendje. Népi szokások, illendő magatartás, babonák Szatmár vármegyében, Budapest 1935. 23 o

⁵⁸Varga Augusztá: Népi szokások Mikolában, Kézirat, 5. o

⁵⁹Interjú: Kállay Sarolta Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, 2013. január 11.

Ekkor jött az a momentum, amely az akkori fiatalság számára igazi kikapcsolódást jelentett: a fogalommal lett *fonó*.⁶⁰ A fonáshoz összegyűltek a fiatal lányok, és segítettek egymás családjának ebben a munkában. Itt a kaláka-munka mellett dőlt el az is, hogy melyik fiú melyik lánynak fog udvarolni, kinek ki lesz a szeretője. Például, ha a lány elejtette az orsót (néha akaratból is), az a fiú kapta fel, aki udvarolni akart neki, és csak csókért adta vissza. Kilenc óra környékén valamelyik legény összeszedte az orsókat, és azokat ki kellett váltani. Ez azt jelentette, hogy a lányoknak minden fiút meg kellett puszilni.

Népszerű játék volt a „*kútba esés*”⁶¹ is. Ilyenkor egyik fiú leült egy kisszékre, „kútba esett”, és csak puszival lehetett kiváltani. Amikor már vége felé járt a fonó, minden fiú kinézte, melyik lányt fogja hazakísérni.

Hamvazószerdára már állt a ház közepén az esztováta. A szövés nagybőjt idején zajlott: abroszok, lepedők, függönyök, pokrócok készültek az asszonyok dolgos kezei alatt, minden, ami a családnak szükséges. A háziszőttes volt a szegényebb lányok egyetlen hozománya, a fiúk rendesen megnézték, milyen stafírunggal lépnek a lányok a házasságba.

Házassági szokások

A falvakban az erkölcsök mindig is szigorúbbak voltak, mint városban, hiszen itt mindenki ismer mindenkit, de ez a tény régebben még hangsúlyosabban jelentkezett. Elképzelhetetlen volt például az, hogy egy lány, ha bálba ment, ne kísérté volna el vagy az édesanyja, vagy valamelyik idősebb, már férjhez ment nénje, mint ahogy ma ez olyan természetesnek tűnik számunkra.

Az sem állítható viszont, hogy egyáltalán nem szórakoztak. Csak más módon tették. Az öregebbek emlegetik sokszor nosztalgiával, hogy milyen szép is volt az ő ifjúságuk idején, amikor még divat volt a fonó, a kukoricahántó és más olyan kaláka-munka, ahol összegyűlt a falu fiatalsága, s a munka mellett mókáztak, énekeltek, beszélgettek egymással, s közben szövődtek a szerelmek, kialakultak a párok.

Igaz viszont az is, hogy nem minden nagy szerelemnek lett házasság a vége, ugyanis a szülők beleszólhattak, és bele is szóltak a fiatalok párválasztásába főleg akkor, ha nem rangjuknak megfelelő volt a kiszemelt lány, illetve fiú. Ha a mai helyzetet vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy a házasságok nagy többségükben szerelemből köttenek. Nem akadály például valamelyik fél alacsonyabb származása, bár elhangzik néha olyan, inkább csak bizalmas,

⁶⁰ Interjú: Ungvári Erzsébet, Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, 2013. december 27

⁶¹ Interjú: Takács Géza, Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, 2013. január 15

mint nyilvános vélemény főleg olyan idős emberek szájából, akiknek valamelyik őse nemesi származású volt, vagy csak egyszerűen "régibb" család a faluban, hogy a megkötendő házasságot nem helyesli, azonban a fiatalok vajmi keveset törődnek az ilyenfajta megnyilvánulásokkal. Már nem befolyásoló tényező a vagyon sem, ugyanis a házasulandó fiatalok nagy többségének munkahelye, s az ezzel együtt járó önálló keresete van, ami azt eredményezi, hogy függetleníteni tudja magát a családtól. Ez a helyzet lényegesen eltér a pár évtizeddel ezelőtti megszokottól, amikor a lakosság döntő többsége a föld műveléséből élt.

A felserdült ifjú otthon van, apai hatalom alatt áll. Idejével ugyanúgy, mint keresetével a családfő, az apa rendelkezik, így minden krajcárt kéztől kap, kiházásításra pedig csak akkor számíthat, ha legénykorában az apja meg volt vele elégedve. Így érthető, hogy felnőtt legény számára kívánatos a házasság, mert ezzel együtt jár az önállósodás, a függetlenség lehetősége. E mellett az asszony nem jelent terhet, mert segítőtárs a mezei munkában és a ház körüli teendőkben.

A lány számára még kívánatosabb volt a férjhez menés, mert az ő függőségi viszonya még szigorúbb volt, mint a fiúké.

Egészen az utóbbi időkig tartotta magát az a szokás, hogy a lánynak a saját falujába illik férjhez mennie. Meg is szolták azt, aki idegenben keresett magának házastársat. Ma már nem szokás, de Luby Margit még feljegyezte,⁶² hogy amikor a lányt megkéri, az valamilyen ajándékot kap, az úgynevezett foglalót. Szintén nem élő hagyomány a „szégyenper”, ami az otthagyt jegyesnek azon jogát jelenti, hogy a falu bírójához fordulhatott és követelhetette a partnerétől a szakításig felmerült költségek megtérítését.

Aki részt vett valamikor is falusi lakodalomban, láthatta, hogy ennek is külön szertartása van.⁶³ Kezdődik azzal, hogy a lányos házhoz érkező vőlegényt a vendégekkel nem eresztik be. A násznagy (a menyasszony részéről) és a nagykoma (a vőlegény részéről) alkudoznak egymással, hogy nem is jó helyen járnak, mert ilyen nevű lány vagy galamb itt nem lakik, próbálják meg esetleg a szomszédban. Aztán mielőtt mégis beengedik őket, a menyasszony és a vőlegény képviselője (arról lehet megismerni őket, hogy vállukon vászontörölköző kendő van keresztülvetve, legújabbán pedig mirtusz) még megkínálják egymást a magukkal hozott üvegekből, de az először elővettekben rendszerint csak víz van, vagy legfeljebb tea. Az érkezettek helyet foglalnak az udvaron megterített asztalok körül, majd nemsokára megpróbálják

⁶²Benedekfalvi Luby Margit: A paraszt élet rendje. Népi szokások, illendő magatartás, babonák Szatmár vármegyében, Budapest 1935. 31 o.

⁶³ Interjú: Id. Harkai István. Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, Mikola, 2013. január 12

kikérni a mennyasszonyt. Ez sem megy simán, mert kétszer általában letakart fejű öregasszonyt vezetnek elő a násznép nagy derűtségére, s csak aztán engedik ki a mennyasszonyt. Az esküvőre indulás előtt az árát a vőfély elbúcsúztatja a szülőktől, testvérektől, barátnőktől, de még a szomszédoktól is, versbe szedve a búcsúztató szöveget. Következik az esküvő szertartása. Él nálunk egy szokás, amihez még elég sokan ragaszkodnak, hogy a mennyasszony esketetlen nem mehet ki a faluból. Különösen érvényes ez a reformátusokra, s vegyes házasság esetén már nem egyszer okozott bonyodalmat, hogy a szülők szerették volna, ha a fiatalok először ott esküsznek meg, ami lehetetlenné tette volna a katolikus szertartás szerinti esküvőt. Ma már ökumenikus esküvőt is tartanak, amikor fiatal pár dönti, el mely templomban akarnak házasságot kötni a romai katolikus vagy a református lelkész pedig a kiválasztott templomba esketi a fiatalokat. A két felekezet lelkésze együtt végzi az esküvői szertartást, de csak egy templomban.

A lakodalmas menet a vőlegényes házba érkezik. A mennyasszonyt itt anyósa fogadja egy nagy, házilag sült kenyérrel a kezében, s addig nem mehet be, míg meg nem mutatja, hogy tud kenyeret szelni. Amikor végre beléphetnek, egy a kapuban álló asszony tálból aprópénzzel összekevert búzát szór az ifjú pár fejére, de jut belőle még a vendégeknek is.

Az esküvőt követő lakodalom a vőlegény házában felállított sátorban zajlik, esetenként, főleg a hidegebb évszakokban, a helybeli kultúrházban bérlik, s csak a nagyon előkelők engedik meg maguknak, hogy valamelyik városi vendéglőben tartsák meg a mulatságot.

Régebben sátorban tartották a lakodalmat, a sátor feldíszítése sem volt egyszerű feladat⁶⁴. A ponyvát tartó rudazat közé zöld ágakat szúrtak, s az egészet teleaggatták színes krepp-papírból készített szalagokkal.

A vacsorát a fiatalabb hozzátartozók, barátok szolgálták fel. Az ételekkel megrakott menet élén a vőfély haladt, aki az ifjú pár előtt terített, de minden egyes fogás előtt elmondott egy köszöntő verset, ami nem nélkülözi a humort, s helyenként a pikantériát. (lakodalmas versek)

Kétségtelen, hogy a fiatalok számára leglényegesebb momentum a mennyasszony-tánc. Ez abból áll, hogy az összegyűlteket közül bárki felkérheti táncolni a mennyasszonyt, de az árát le kell pengetnie a násznagy elé kitett tányérra. Nincs megszabott összeg, nagyságát az határozza meg, ki milyen közeli rokonságban van az ifjú házassággal, vagy egyszerűen az, mennyit engedhet meg az illető zsebe. Ennek végeztével a tányért a földhöz vágják, majd a komák az újdonsült házastársakkal elvonulnak megszámolni a pénzt. Számlálás végeztével az eredményt

⁶⁴ Interjú: Id. Harkai István. Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, Mikola, 2013. január 12.

ünnepélyesen közlik a vendégekkel és mindenkinek megköszönik az ajándékot. Manapság már egy lakodalom előállítási költsége igen nagy, ezért tért hódított az a szokás, hogy a menyasszonytánc helyett az utolsó fogás előtt a komák vödörrel a kezükben mennek végig az asztalok között és minden meghívott családtól összeszedik a fiatalok részére felajánlott pénzösszeget, sőt, hogy minél többet csikarjanak ki, név szerint kikiáltják az adakozót és a tőle kapott összeget is. Ezek után folytatódik a tánc, a mulatság reggelig, amíg a vendégek mind haza nem térnek.

Református családoknál szokás volt, hogy a házasságkötés után az ifjú asszonyt a család valamelyik nőtagja kísérte el a templomba, és megmutatta neki, hányadik széken lesz ezen túl a helye. Az asszonyt férjhezmenetele után az ura címe és rangja illette meg. Hiába ült tehát lány korában például az első sorban, ha az ura nemzetsége az ötödik széken ült, akkor őt ezek után ez a hely illette meg. Idő múlásával aztán ez a kötelezettség érvényét veszítette, de még most is vannak öreg asszonyok, akik tudják, hogy valamelyik szék kit illetett meg.

A házasságról szólva nem feledkezhünk meg a gyermekáldásról sem. A házaspárok többsége – vagy legalább az édesapák – azt szeretnék, ha az első gyermek fiú lenne, mert hiszen benne él tovább a család, ő viszi tovább az ősi nevet.

A fiatalok legtöbb 2 gyermeket, vagy éppen csak egy gyermeket terveznek. Hol van már az az idő, amikor természetes volta nagycsalád, ahol legalább 5-6 gyermek szaladgált, de nem volt ritka a tízen felüli gyermekek száma sem egy adott családban! Ezekkel sem volt több gond (inkább kevesebb), mint a mai 1-2 gyerekes családokban, hiszen a nagyobbakra nyugodtan rá lehetett bízni a kisebbeket, de övük volt a ház körüli munka is, amíg a szülők a mezőn dolgoztak.

Az egészségügyi ellátás fejlődése feleslegessé tette a hivatásos bábaasszonyt, akiknek a közreműködésével folyt le a faluban a szülés még 40-50 évvel ezelőtt is. A bába feladata volt az is, hogy először megfürösse a gyermeket.

Szintén élő szokás, hogy szülés után hozzátartozói, egykori leánypajtásai meglátogatják a gyermekágyat fekvő asszonyt, de nem üres kézzel jönnek: ebédet, téstát, a távolabbiak pedig uzsonnát, virágot hoznak, de egyikük sem feledkezik meg a gyermek számára ajándékot venni, ami lehet ruhácska vagy valamilyen játék. Előfordul olyan eset, hogy ugyanazon a napon többen is visznek ebédet, másnap pedig senki sem nyit rá ajtót.

A látogatóknak illik tudni, hogy az ágyra nem szabad ülnie, mert elviszi az édesanya tejét, s ami még furcsább, hogy ez férfire is érvényes, tehát reá is ragadhat a szoptatós asszony teje. Ha az illető mégsem tudná, általában figyelmeztetik rá, vagy széket készítenek ki számára.

Íratlan szabály, hogy a gyermekágyas asszony nem mehet ki, s ha kimegy, első útja a templomba kell, hogy vezessen. Igaz, hogy ezt nem csak vasárnap teheti meg, megfelel a hétköznapi istentiszteleten való részvétel is.⁶⁵

Bibliográfia

I. Források:

1. Levéltári dokumentumok:

1. A Mikolai Református Egyházközség Levéltára.
 - Keresztelési anyakönyv
 - Halálozási anyakönyv
 - Bántó Bálint lelkész hagyatéka kézirat

Kiadott források:

1. A mikolai polgármesteri hivatal 1992-es népszámlálási adatai.
2. A mikolai polgármesteri hivatal 1995-ös statisztikai kimutatása
3. Az Erdélyi Katholicizmus múltja és jelene, 1925.
4. Benedekfalvi Luby Margit: A paraszt élet rendje. Népi szokások, illendő magatartás, babonák Szatmár vármegyében, Budapest 1935.
5. Bogyay Tamás: Magyarország története távlatból, Bécs - Budapest – München 1993.
6. Dr.Borovszky Samu (szerk.): Magyarország vármegyéi és városai: Szatmár vármegye. Budapest 1906.
7. Dr. Kováts István: Magyar református templomok, Budapest 1942, II. kötet
8. Dr. P. Boros Fortunát: Az Erdélyi ferencrendiek, Kolozsvár 1927.
9. Hermann Egyed: A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig.
10. *Magyar Statisztikai Évkönyv. Új folyam, XVIII. kötet: 1910. évi népszámlálás adatai*, Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest, 1911.
11. P. György József: A ferencrendiek élete és működése Erdélyben, Kolozsvár 1930.
12. *Recensământul României din anul 1991*, Editura Monitorul Oficial, București, 1992.
13. *Recensământul României din anul 2001*, Editura Monitorul Oficial, București, 2002.
14. Széles András: *A Szatmári Tiszt. Traktus Ekklesiáinak históriája 1808*, Királyhágómelléki Református Egyházkerület, 2006.
15. Szirmay Antal, *Szathmár vármegye fekvése, története és polgári esmérete*, I-II. kötet, Buda, 1809-1810.
16. Varga Augusztá, Népi szokások Mikolában, kézirat

2. Sajtó:

1. „Szamos”, Szatmárnémeti, 1898-1944.

3. „Oral history” interjúk:

⁶⁵ Interjú: Kállay Sarolta. Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, Mikola, 2013 január 10.

1. Interjú: Kállay Sarolta. Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, Mikola, 2013. január 10.
2. Interjú: Takács Géza. Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, Szatmárnémeti, 2013. december 26.
3. Interjú: Id. Harkai István. Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, Mikola, 2013. január 12
4. Interjú: Ungvári Erzsébet, Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, 2013. december 27
5. Interjú: Kondics Zoltán, Készítette: Zaharia Gabriella Tímea, 2013. január 12

II. Szakkönyvek:

1. Dr. Borovszky Samu (szerk.): Magyarország vármegyéi és városai: Szatmár vármegye. Budapest 1906.
2. Dr. Kovács István, Magyar református templomok, II.kötet, Budapest, 1942
3. Gremesberger László, Geskó Agnes (szerk.): *Ki-kicsoda a magyar irodalomban?*, Budapest, 1999.
4. Pop Monica, Gabriela Silaghi, Ioan Viman: *Județul Satu Mare*, Ghid turistic, istoric, cultural, Editura Solstițiu, Satu Mare, 2004.
5. Schaffer András, *A természet parancsára festettem: Mándy Laura festőművész visszaemlékezéseiből*, Szatmárnémeti, 2004.
6. Várady József, *Királyhágómellék református templomai*, I. kötet, Debrecen, 2004.

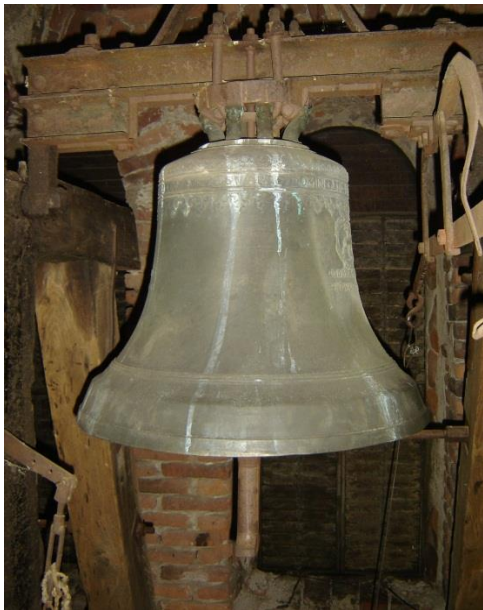
Föggelék

1.Mikolai Református Templom, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Tímea*

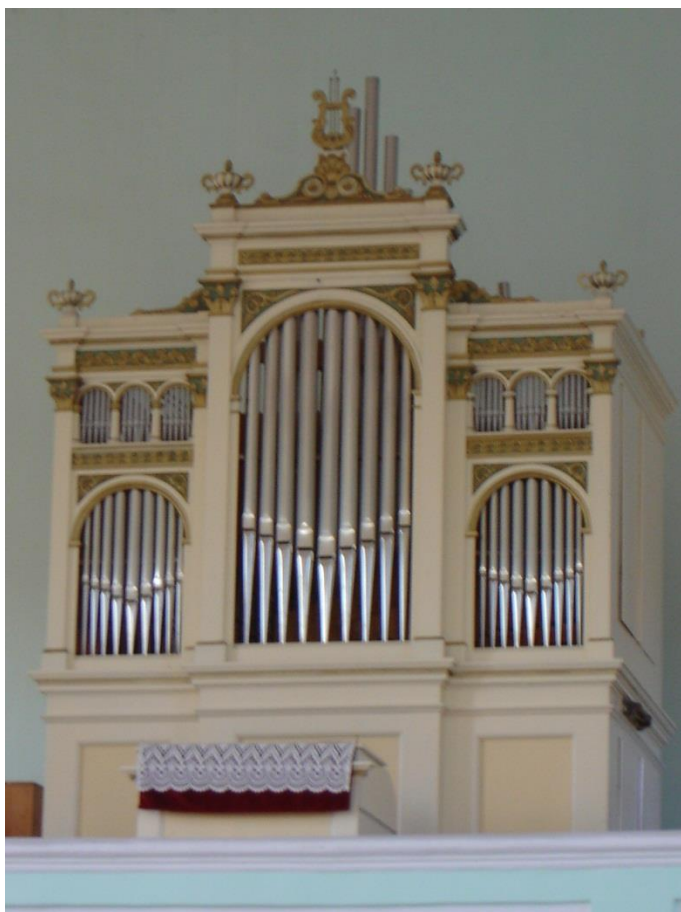
2 A mikolai Református Templom kisharangja, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Tímea*

3 A Református templom nagyharangja, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Tímea*

4 Hat „koronás” fő nyaka hordozza a súlyt a nagyharang koszorúján. Képet készítette: *Zaharia Gabriella Tímea*, Mikola

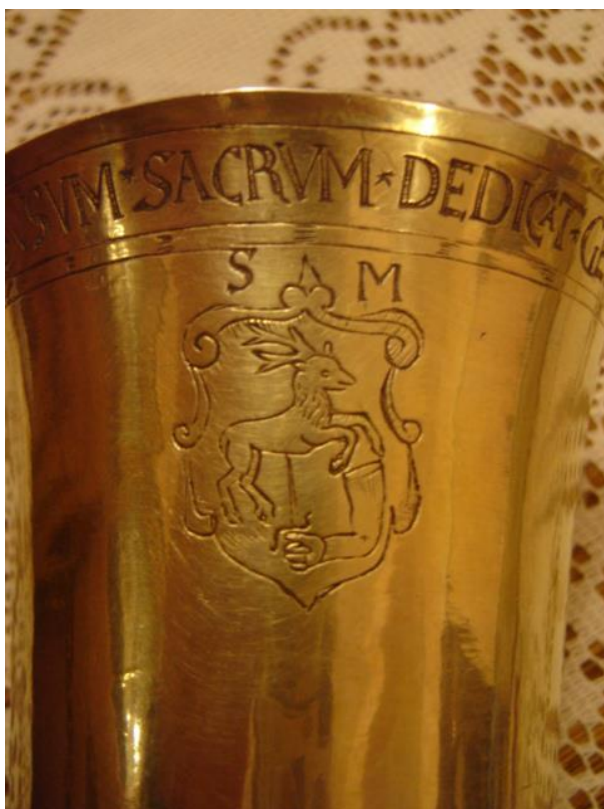
5 Mikolai Református templom orgonája, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Tímea*

6 Úrasztalai címer, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Tímea*

7 Úrvacsorai aranyozott kehely, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Timea*

8 Címer az úrvacsorai aranyozott kelyhen, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Timea*

9 Fából készült úrvacsorai kehely, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Tímea*

10 Ezüsből készült úrvacsorai tál, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Tímea*

11 Ónból készült úrvacsorai kanna, Képet készítette: *Zaharia Gabriella Tímea*